

Sygn. akt VI RCa 160/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2020 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie VI Wydział Cywilny Rodzinny

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jolanta Biernat-Kalinowska (spr.)
Sędziowie:	SO Hanna Niewiadomska SO Lech Dłuski
Protokolant:	St. sekretarz sądowy Anna Greifenberg-Krupa

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2020 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. O.**

przeciwko **małoletnim M. O. i K. O.** reprezentowanym przez matkę K. Ś. (1)

o obniżenie alimentów

oraz z powództwa **małoletnich M. O. i K. O.** reprezentowanych przez matkę K. Ś. (1)

przeciwko **A. O.**

o podwyższenie alimentów

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie

z dnia 10 lipca 2020 roku, sygn. akt III RC 338/19

I. Zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że podwyższa z dniem 1 września 2020 roku od pozwanego A. O. alimenty na rzecz małoletnich dzieci M. O. z kwoty 750 zł miesięcznie do kwoty po 850 zł (osiemset pięćdziesiąt złotych) miesięcznie i na rzecz K. O. z kwoty po 700 zł miesięcznie do kwoty po 800 zł (osiemset złotych) miesięcznie, łącznie 1650 zł (jeden tysiąc sześćset pięćdziesiąt złotych) miesięcznie, w miejsce alimentów ustalonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 19 kwietnia 2016 roku w sprawie III RC 992/15.

II. W pozostałym zakresie apelacje oddala.

III. Odstępuje od obciążenia powoda-pozwanego wzajemnymi kosztami sądowymi od podwyższonych alimentów.

IV. Koszty procesu za instancję odwoławczą między stronami wzajemnie znosi.

Lech Dłuski Jolanta Biernat-Kalinowska Hanna Niewiadomska

Sygn. akt **VI RCa160/20**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Olsztynie wyrokiem z dnia 10 lipca 2020 r. wydanym w sprawie III RC 338/19 z powództwa A. O. przeciwko małoletnim M. O. i K. O. reprezentowanym przez matkę K. Ś. (1) o obniżenie alimentów oraz z powództwa małoletnich M. O. i K. O. reprezentowanych przez matkę K. Ś. (1) przeciwko A. O. o podwyższenie alimentów oddalił oba powództwa (punkt I.) oraz koszty procesu między stronami wzajemnie zniósł (punkt II.).

Sąd Rejonowy w uzasadnieniu powołał się na przepisy art. 138 k.r.o. i w odniesieniu do powództwa o obniżenie alimentów nie dostrzegł odmiennego kształtowania się obecnej sytuacji majątkowej i osobistej stron niż w czasie poprzedniego orzekania w przedmiocie obowiązku alimentacyjnego na rzecz małoletnich pozwanych-powodów wzajemnych. Powód-pozwany wzajemny obecnie nie pracuje zarobkowo, ale zamierza rozpocząć działalność gospodarczą w branży, w której pracował na umowę o pracę przez wiele lat. Stąd też Sąd Rejonowy wywnioskował, że pomimo przyznania renty, stan zdrowia zobowiązanego pozwala na wykonywanie pracy zarobkowej, tym samym Sąd uznał, że jego możliwości zarobkowe nie zmieniły się. W ocenie Sądu Rejonowego brak jest przesłanek, by obniżyć wysokość alimentów. Sąd zauważył, że sytuacja majątkowa matki małoletnich pozwanych-powodów wzajemnych uległaby poprawie, gdyby nie zaciągane kompulsywnie zadłużenie, w dodatku przeznaczane niezgodnie z założonym celem. Pierwotnie miało być ono zaciągnięte na spłatę zasądzonej od niej kwoty 25 000 zł, ale następnie strony zawarły porozumienie, które w świetle art. 505 pkt 2 k.c. jest niedopuszczalne. Strony ustaliły, że kwota zadłużenia wynikająca z orzeczenia Sądu Okręgowego w Olsztynie w sprawie I C 98/18 zmienionego następnie wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Białymstoku będzie przedmiotem potrącenia z należnych małoletnim alimentów. W świetle powołanego przepisu, porozumienie to jest nieważne, godzi w dobro małoletnich i jako takie może być podstawą do ograniczenia rodzicom władzy rodzicielskiej poprzez wyłączenie zarządu majątkiem małoletnich. Sąd Rejonowy zauważył, że przedstawicielka ustawowa małoletnich nie ma pieniędzy na ich utrzymanie, ponieważ dobrowolnie zgodziła się, aby należne dzieciom świadczenie alimentacyjne w łącznej kwocie 1450 zł miesięcznie nie było jej przekazywane. W ocenie Sądu Rejonowego przedłożyła ona swój doraźny interes finansowy nad interes małoletnich synów. Sąd Rejonowy zwrócił uwagę, że sytuacja małoletnich nie uległa zmianie. Stan ich zdrowia nie uległ poprawie, natomiast odpadły wydatki związane z zajęciami pozalekcyjnymi.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożyły obie strony.

Powód-pozwany wzajemny zaskarżył wyrok w części dotyczącej punktu I w zakresie, w jakim oddalono powództwo o obniżenie alimentów, zarzucając mu:

1. naruszenie prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na treść wydanego w sprawie orzeczenia, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. polegającego na wybiórczej i jednostronnej ocenie przeprowadzonych dowodów, która w konsekwencji doprowadziła do poczynienia przez sąd ustaleń faktycznych sprzecznych ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym i uznanie, iż sytuacja majątkowa powoda i jego możliwości zarobkowe nie uległy pogorszeniu i brak jest podstaw do uwzględnienia powództwa i obniżenia świadczenia alimentacyjnego.

W konsekwencji powód-pozwany wzajemny wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez uwzględnienie powództwa w całości, tj. obniżenie alimentów ustalonych wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 29 listopada 2016 r. wydanym w sprawie VI RCa 135/16 z kwoty 750 zł na rzecz małoletniego M. O. do kwoty 350 zł oraz z kwoty 700 zł na rzecz małoletniego K. O. do kwoty 300 zł.

W uzasadnieniu powód-pozwany wzajemny podał, że jego możliwości zarobkowe uległy radykalnej zmianie. Z uwagi na pobyt w (...)rozwiązano z nim umowę o pracę i utracił on jedyne źródło zarobku. Obecnie powód-pozwany

wzajemny utrzymuje się jedynie z renty z uwagi na częściową niezdolność do pracy, której wysokość jest niższa niż wysokość zobowiązania alimentacyjnego. Pracodawca powoda-pozwanego wzajemnego z uwagi na osadzenie go w (...)nie widzi możliwości nawiązania z nim jakiegokolwiek współpracy. Powód posiada niemałe doświadczenie zawodowe, jednak ma bardzo duże ograniczenia w powrocie do pracy w dotychczas wykonywanym zawodzie z uwagi na stan zdrowia. Wskazał, że nosił się z zamiarem rozpoczęcia pracy na własny rachunek, ale bieżąca sytuacja gospodarcza w zasadzie to uniemożliwiła. Większość ewentualnych odbiorców jego usług musiała w dużej mierze ograniczyć zakres prowadzonej działalności i eliminuje zbędne wydatki. Utrata pracy spowodowała, że powód stracił płynność finansową i przestał na bieżąco obsługiwać swoje zobowiązania.

Pozwani-powodowie wzajemni w odpowiedzi wnieśli o oddalenie apelacji powoda-pozwanego wzajemnego. Podali, że twierdzenia powoda o utracie możliwości zarobkowych nie mają pokrycia w rzeczywistości, powód nie uwiarygodnił swoich twierdzeń, zaś materiał dowodowy w sprawie wskazuje, że jego sytuacja bytowa i majątkowa uległa poprawie. Powód-pozwany wzajemny jest cenionym fachowcem w zakresie (...). Na zakres prac, które prowadzi jest coraz większe zapotrzebowanie, w związku z sytuacją epidemiologiczną. Reżim sanitarny obliguje do częstszego serwisu (...). Pozwani-powodowie wzajemni podkreślili również, że to wyłącznie działanie zobowiązanego doprowadziło do (...), a obniżenie alimentów w tej sytuacji prowadzi wprost do ponoszenia konsekwencji postępowania ojca przez małoletnich synów. W poprzednich postępowaniach ustalono ponadto, że zatrudnienie z tytułu umowy o pracę nie było jego jedynym źródłem utrzymania, gdyż styl życia, który prowadził zobowiązany ewidentnie wskazywał na posiadane inne, niewykazane źródła dochodu. Od 1 czerwca 2018 r. powód-pozwany wzajemny zamieszkuje w (...) metrowym domu przy ulicy (...). We wcześniejszych postępowaniach twierdził, że jest to dom wynajęty na potrzeby jego i jego partnerki, jednak od grudnia 2019 r. nie ma żadnych uzasadnionych przyczyn, by ponosił koszty wynajmu takiego dużego domu wyłącznie dla swojej tylko osoby. W ocenie pozwanych-powodów wzajemnych nielogiczne jest twierdzenie skarżącego, że z renty w wysokości 1000 zł miesięcznie płaci ok. 3000 zł miesięcznie za utrzymanie domu oraz ponosi inne koszty utrzymania.

Pozwani-powodowie wzajemni zaskarżyli rozstrzygnięcie w części oddalającej żądania pozwu wzajemnego dotyczącego zasądzenia kwoty alimentów na rzecz małoletniego M. O. w kwocie 1200 zł i na rzecz małoletniego K. O. w kwocie 1100 zł. W konsekwencji wnieśli o uchylenie i zmianę zaskarżonego rozstrzygnięcia poprzez uwzględnienie powództwa w całości.

Zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzucili naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj.:

1. brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego poprzez oddalenie wniosku o przesłuchanie U. K., na fakt obecnej sytuacji majątkowej powoda-pozwanego wzajemnego, jej zmiany od czasu wydania ostatniego orzeczenia w przedmiocie alimentów, a tym samym nierozpoznania wszystkich faktów istotnych dla wydania obecnego orzeczenia;
2. brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego poprzez oddalenie wniosku o przesłuchanie D. W. na fakt prowadzenia współpracy do stycznia 2020 r., z której A. O. osiągał znaczne korzyści majątkowe;
3. pominięcie wniosku dowodowego dotyczącego załączonego na płycie CD rozliczenia finansowego pomiędzy A. O. a D. W. wskazujące na wysokość dochodów osiąganych przez powoda-pozwanego wzajemnego od 2017 roku do stycznia 2020 r., również podczas pobytu w (...)oraz po jego opuszczeniu, tym samym przeczącego zeznaniom A. O. jakoby jego jedynym źródłem utrzymania od czasu osadzenia w (...)była renta, a ponadto weryfikującego wysokość możliwości zarobkowych powoda-pozwanego wzajemnego;
4. wybiórczą ocenę i niezwyfikowanie poprzez konfrontację z zeznaniami A. O. wniosku dowodowego w postaci 2 ofert firmy (...) D. W. na kwoty 179 950 zł i 101 880 zł dla firmy (...), pominięcie drugiej załączonej oferty ze znajdującym się na niej numerem telefonu A. O., jako osoby odpowiedzialnej za ofertę;
5. wybiórczą ocenę i niezwyfikowanie dokumentów załączonych w pkt 4 wniosku dowodowego z dnia 17 marca 2020 r. poprzez konfrontację z niepopartymi żadnym materiałem dowodowym zeznaniami A. O., który zaprzeczał,

by prowadził jakąkolwiek współpracę z firmą (...), tym samym błędne przyjęcie, że A. O. nie czerpał długofalowych korzyści finansowych ze współpracy z tą firmą;

6. pominięcie wniosku dowodowego poprzez niezwrócenie się do A. Banku celem weryfikacji środków finansowych przekazywanych za pomocą konta osobistego D. W., tym samym weryfikacji wysokości rzeczywistych dochodów uzyskiwanych przez A. O. do stycznia 2020 r.;

7. pominięcie wniosku dowodowego poprzez niezwrócenie się do Banku (...) w W. w celu uzyskania wyciągów bankowych z konta A. O. w celu zweryfikowania stanu konta i wpłat poczynionych po osadzeniu A. O. w (...);

8. błąd w ustaleniach faktycznych poprzez oparcie wyroku na dowodach ze sprawy III RC 664/17 wskazujących na fakty obecnie już nieaktualne;

9. błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że wydatki na rzecz małoletnich od wydania ostatniego orzeczenia nie wzrosły, wbrew faktom i dowodom na pojawienie się nowych wydatków związanych ze specjalistycznym leczeniem K. O.;

10. błędną ocenę dowodów, jakimi były faktury złożone przez matkę małoletnich na okoliczność ponoszonych wydatków na rzecz synów;

11. pominięcie dowodów świadczących o znacznym pogorszeniu stanu zdrowia matki małoletnich, związanych z tym kosztów leczenia obciążających budżet matki małoletnich, a które są konieczne do utrzymania sprawności fizycznej, tak, aby matka małoletnich mogła wykonywać pracę zarobkową.

W uzasadnieniu pozwani-powodowie wzajemni podali, że sytuacja majątkowa powoda-pozwanego wzajemnego jest znacznie lepsza niż w chwili wydania poprzedniego orzeczenia. A. O. mieszka samodzielnie w domu przy ul. (...), a skala jego możliwości zarobkowych kształtuje się 4-5 krotnie wyższym poziomie, niż w 2018 r. Małoletni po rozstaniu rodziców mają prawo do życia na poziomie nie mniejszym niż rodzice. Kwota alimentów ustalona prawie (...) lata temu straciła na realnej wartości i nie ma już możliwości, by zaspokoić usprawiedliwione potrzeby dzieci na poziomie sprzed (...) lat. W ocenie matki małoletnich, miesięczne koszty utrzymania synów to ponad 2000 zł na każdego z nich. W 2019 r. powstały nowe koszty związane z leczeniem syna K..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Na częściowe uwzględnienie zasługiwała jedynie apelacja pozwanych-powodów wzajemnych.

Sąd Okręgowy podziela dokonaną przez Sąd Rejonowy ocenę materiału dowodowego oraz poczynione na tej podstawie prawidłowe ustalenia faktyczne. Analiza przeprowadzonych przez Sąd Rejonowy dowodów odpowiada wymogom staranności i rzetelności. Na podstawie ustalonego stanu faktycznego, Sąd odwoławczy wyciągnął odmienne wnioski i stąd też uznał, że rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego wymaga pewnego skorygowania.

Bezspornym jest, że w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego. Zmiany te dotyczyć mogą zakresu potrzeb uprawnionego i możliwości zobowiązanego. Przez zmianę stosunków rozumie się istotne zwiększenie lub zmniejszenie możliwości zarobkowych i majątkowych zobowiązanego do alimentacji, istotne zwiększenie się usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego lub istotne zmniejszenie się możliwości zaspokajania potrzeb własnymi siłami. Zgodnie z treścią art. 133 k.r.o., rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba, że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. Obowiązek alimentacyjny rodziców względem dziecka spoczywa na obojgu rodzicach, chyba, że któreś z nich nie ma możliwości wypełniania tego obowiązku.

Obowiązek alimentacyjny powoda-pozwanego wzajemnego w niniejszej sprawie został ustalony ponad (...) lata temu. W ocenie Sądu Okręgowego, potrzeby małoletnich nie zmieniły się istotnie od czasu ostatniego orzekania w

przedmiocie alimentów. Sąd wziął jednak pod uwagę upływ czasu i związany z nim spadek siły nabywczej pieniądza i na tej podstawie uznał, że zasadne będzie podwyższenie alimentów na rzecz małoletnich w kwocie po 100 zł w odniesieniu do każdego z dzieci. W tym zakresie Sąd Okręgowy uznał apelację pozwanych-powodów wzajemnych. W pozostałej części natomiast oddalił ją, uznając, że uzasadnione potrzeby małoletnich w okresie (...)lat nie wzrosły tak znacząco, aby podwyższyć alimenty o ponad połowę dotychczas zasądzonej kwoty w odniesieniu do każdego z małoletnich.

Sąd odwoławczy nie uwzględnił apelacji powoda-pozwanego wzajemnego uznając, że jego możliwości zarobkowe nie zmniejszyły się w porównaniu do poprzedniego okresu ustalania jego obowiązku alimentacyjnego względem synów.

Powód-pozwany wzajemny wskazywał, że utracił zatrudnienie w skutek pobytu w zakładzie karnym. Jak słusznie przyjmuje się w orzecznictwie: „Możliwości zarobkowe zobowiązanego do alimentacji, który odbywa karę pozbawienia wolności i nie jest zatrudniony, ustala się według zasad określonych w art. 135 k.r.o. Z uwagi na okoliczności sprawy sąd może nie uwzględnić niekorzystnej dla możliwości zarobkowych zobowiązanego, jaką spowodowało umieszczenie go w zakładzie karnym.” (vide: Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 1995 r. III CZP 178/94 OSNC 1995/10/136). Utrata zatrudnienia i trudności w podjęciu nowej pracy są konsekwencją umieszczenia powoda-pozwanego wzajemnego w (...). Fakt, iż odbywał on (...)w (...)wynikał z jego świadomego, zawinionego zachowania. Nie można natomiast oczekiwać, że na tej podstawie Sąd obniży obowiązek alimentacyjny zobowiązanego, ponieważ małoletnie dzieci nie mogą ponosić negatywnych konsekwencji sprzecznego z prawem zachowania swoich rodziców.

Powód-pozwany wzajemny obecnie przebywa (...)i tym bardziej nie jest zwolniony z obowiązku utrzymania małoletnich. W istocie, istnieją zawody, których podjęcie jest możliwe tylko w sytuacji uprzedniej niekaralności za przestępstwa. Powód-pozwany wzajemny jest jednak specjalistą w zakresie (...). Okoliczność, że jest osobą skazaną nie powinna mieć wpływu na możliwość podjęcia pracy akurat w tej branży, którą się zajmuje. Jako ceniony specjalista nie powinien mieć problemów z uzyskaniem zleceń. Gdyby jednak faktycznie tak było i powód-pozwany wzajemny nie miałby możliwości uzyskania dochodu w dotychczasowym zawodzie, ma możliwość podjęcia innego zatrudnienia. Na rynku nie brakuje ofert pracy w różnorodnych zawodach, w tam także takich, do podjęcia których nie jest wymagane przedstawienie zaświadczenia (...). Wskazywane natomiast przez powoda-pozwanego wzajemnego problemy zdrowotne i częściowa niezdolność do podjęcia pracy istniały również w czasie poprzedniego orzekania w przedmiocie alimentów i wobec tego obecnie nie zasługiwały na uwzględnienie.

Podnoszona przez powoda-pozwanego wzajemnego okoliczność, że z uwagi na epidemię koronawirusa nie otworzył własnej działalności w ocenie Sądu Okręgowego nie polega na prawdzie. Należy bowiem zauważyć, że opuścił on (...)w październiku (...) r. kiedy to sytuacja zdrowotna w kraju była ustabilizowana i nie istniały wówczas sygnalizowane przez powoda-pozwanego wzajemnego przeszkody do rozpoczęcia własnej działalności. Również obecnie, mimo oczywistych trudności, istnieją branże, które funkcjonują bez przeszkód i należy zauważyć, że w istocie zapotrzebowanie na specjalistów od (...)w obecnym okresie jest zwiększone. Stąd też Sąd odwoławczy uznał, że twierdzenia powoda-pozwanego wzajemnego są hipotetyczne. Sąd zauważył, że nie podjął on jakichkolwiek faktycznych starań o podjęcie pracy i z góry założył, że ciężka sytuacja na rynku pracy uniemożliwi mu podjęcie zatrudnienia w branży.

Sąd Okręgowy ponadto uznał, że sytuacja finansowa powoda-pozwanego wzajemnego w rzeczywistości jest znacznie lepsza, niż próbuje ją przedstawić skarżący. Powód-pozwany wzajemny wskazuje, że samodzielnie wynajmuje dom za kwotę 1800 zł miesięcznie, a jednocześnie jego jedyne źródło utrzymania stanowi renta w wysokości 1056 zł miesięcznie. Wynikałoby z tego, że wydatki powoda-pozwanego wzajemnego w znacznym zakresie przewyższają jego dochody, bowiem oprócz wynajmu mieszkania skarżący musi ponosić jeszcze szereg innych wydatków związanych z jego utrzymaniem, jak chociażby wyżywienie, ubranie, opłata rachunków. W ocenie Sądu odwoławczego okoliczność ta jest nie do pogodzenia w świetle zasad logiki i doświadczenia życiowego i świadczy o tym, że powód-pozwany wzajemny musi mieć dodatkowe, niezarejestrowane źródło utrzymania. W apelacji wskazał on również, że utracił płynność finansową, a jednocześnie na rozprawie w dniu 28 października 2020 r. wskazał, że posiada oszczędności. Sąd zatem nie uwzględnił twierdzeń powoda-pozwanego wzajemnego w tym zakresie uznając, że są one niewiarygodne. Należy bowiem założyć, że gdyby sytuacja finansowa powoda-pozwanego wzajemnego była w istocie tak trudna, to nie byłby

on w stanie wygenerować oszczędności, bądź ewentualnie posiadaną nadwyżkę przeznaczyłby w pierwszej kolejności na spłatę zadłużeń, które rzekomo posiada.

Reasumując powyższe, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że jedynie upływ czasu wiąże się z koniecznością zwiększenia wydatków na zaspokojenie usprawiedliwionych potrzeb pozwanych-powodów wzajemnych, zaś możliwości zarobkowe powoda-pozwanego wzajemnego nie zmniejszyły się.

W związku z tym, Sąd II instancji, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., zaskarżony wyrok w punkcie I zmienił w ten sposób, że ustalone tam alimenty podwyższył do kwoty po 850 zł miesięcznie na rzecz małoletniego M. O. i do kwoty po 800 zł miesięcznie na rzecz małoletniego K. O.. Sąd podwyższył alimenty z dniem 1 września 2020 r. biorąc pod uwagę, że rozpoczęcie roku szkolnego spowoduje wzrost wydatków na małoletnich, natomiast dotychczas ich potrzeby były wystarczająco zabezpieczone. W pozostałym zakresie Sąd na podstawie art. 385 k.p.c. obie apelacje oddalił.

Mając na uwadze sytuację finansową powoda-pozwanego wzajemnego Sąd Okręgowy na podstawie art. 102 k.p.c. odstąpił od obciążania go kosztami sądowymi od podwyższonych alimentów oraz na podstawie art. 100 k.p.c. zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu za instancję odwoławczą.

Lech Dłuski Jolanta Biernat-Kalinowska Hanna Niewiadomska